

DE BRUG

DOCHTERS VAN O.L.V. VAN HET H.HART
en de
MISSIONARISSEN VAN HET H.HART

Nr. 04 - december 2023

“Ons is een familiegeest eigen en een geest van zuster - broederlijkheid, gekenmerkt door goedheid, begrip, meegevoel, onderlinge vergevingsgezindheid, vriendelijkheid, nederigheid, eenvoud, gastvrijheid en gevoel voor humor.”

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	blz. 4 – 5
Tussen voltooien en verwachten: Zr. Immaculata van Wijngaarden fdnsc	6 – 7
Overhoven – Heilig Hart parochie 100 jaar: Pt. Wim Vergouwen msc	8 – 10
Goed voor je hart: Pt. Ben Verberne	11 – 12
Livestream Notre Dame	13
Het Generaal Kapittel msc: Pt. Ton Zwart msc	14 – 18
50 jaar priester: Pt. Jan van der Zandt	19 – 20
Foto's MSC jubilarissen	21
Levensverhaal zr. Maria Dorothea Rox Martin Philipsen	22 – 42
Methode en sfeer van de synode in Rome Pt. Hans Kwakman msc	43-45
In Memoriam FDNASC en MSC	46-50
Kerstgroet	51

Voorwoord De Brug

december 2023

Voor u ligt weer een nieuw nummer van De Brug, dank zij de inspanning van de redactie, die ook nu weer een aantal mensen bereid heeft gevonden om hun verhaal met ons te delen. Wat mogen we van dit nummer verwachten?

In haar stukje "Tussen voltooien en verwachten", schrijft Zuster Immaculata: "De Brug moet blijven!" Mogelijk kunnen wij, ouderen, nog een belangrijke bijdrage geven en meer verdieping." Inderdaad is het, in deze tijd waarin de beide Congregaties tot voltooiing komen, belangrijk dat er bruggen zijn, maar het is zeker ook nodig in onze maatschappij waarin polarisatie steeds meer een probleem wordt. Bruggenbouwers zijn dringend nodig.

Pater Vergouwen vertelt hoe hij nog steeds goede contacten onderhoudt met parochianen in Overhoven en Sittard-Oost, waar hij jarenlang gewerkt heeft en dat hij op het feest ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van de Heilig Hartparochie in Overhoven vol dankbaarheid mocht ervaren dat zijn werk nu door anderen wordt voortgezet. Zijn werk heeft nieuwe bruggenbouwers voortgebracht.

In Goed voor je hart zegt Pater Ben Verberne dat "Onze woorden gesproken en gezongen, allemaal een voorafschaduwing zijn van de eeuwigheid." Dat is wat ons allemaal verbindt, mensen van heden, verleden en toekomst, religieuzen en leken in binnen- en buitenland.

Ook de livestream vanuit Notre Dame helpt ons om bruggen te bouwen tussen mensen van goede wil.

Pater Ton Zwart vertelt hoe er op het Generaal Kapittel van de MSC bruggen gebouwd worden tussen de Internationale MSC Gemeenschap om de weg naar de toekomst uit te zetten. Het gaat om compassie, om een diepgevoelde betrokkenheid bij onze wereld en alles wat zich daarin afspeelt.

Pater Jan van der Zandt benadrukt hoe in de 50 jaar van zijn priesterschap, gebed, werk, recreatie en nachtrust hem als missionaris gevormd hebben.

De Heemkundekring De lange Vonder deelde met ons de levensgeschiedenis van Zr. Maria Dorothea Roxs en ook de In Memoria van Zuster Leonarda Marie en Zuster Tiny laten ons zien hoe mensen met Gods zegen bruggenbouwers mogen zijn.

Tot slot gaan we 'De Brug' maken naar het nieuwe jaar! Moge het Christuskind dat met Kerst opnieuw geboren wordt vrede schenken aan alle bruggenbouwers en profeten die de hoop levend houden op een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Een gezegend Kerstfeest en een Zalig Nieuwjaar! En natuurlijk veel leesplezier.

Namens alle zusters, broeders, verbondenen en onze medewerkers,

Zr. Elly van Dijk, fdnsc

“Tussen voltooien en verwachten”

Een aantal jaren zat ik in de redactie van De Brug, die – na veertig jaar – langzaam werd afgebouwd. Toen kwam de vraag: stoppen? Nee, De Brug moet blijven!

Ofschoon ik me, vanwege mijn leeftijd, heb teruggetrokken uit de redactie, kreeg ik het verzoek: wil je toch nog iets schrijven? Waarover zou dat moeten gaan? Dat mocht ik zelf bepalen....

Dezer dagen zag ik nog eens het boekje “Tussen voltooien en verwachten” van Ria Grommen. Het woord “voltooien” trof me: vol en tooien, twee mooie begrippen.

Na meer dan negentig jaar begint je leven wel “vol” te raken, “vervuld” zou je ook kunnen zeggen. Je gaat je afvragen: hoeveel tijd wacht me nog? Hoeveel wordt me nog gegeven? Want ons leven is een gave, onverdiend.

Maar mijn leven is ook boordevol ervaringen! En het lijkt, of die nu steeds meer naar boven komen. Zou dat komen omdat ik er meer tijd voor heb, omdat nu niet meer moet? Het woord “tooien” doet me denken aan sieren, mooi maken. In onze omgeving zien we veel mooie oude mensen; ondanks kwalen en ongemakken zijn ze toch dankbaar en tevreden, liefdevol en zorgzaam naar de ander toe. In hun ogen lees je al de verwachting van wat komen gaat, met recht een “blijde verwachting”!

Bij gelegenheid van de “Dag voor de Bejaarden” lanceerde Paus Franciscus in zijn brief drie woorden, als een speciale opdracht voor de bejaarde mens: mijmeren, herinneren, bidden. Wat een mooie opdracht!

Wat is het fijn om zo maar in een gemakkelijke stoel te zitten en je gedachten de vrije loop te laten, herinneringen voorbij te laten komen. Gedachten aan vroeger, aan hoe je leven is verlopen. Soms lijkt iets heel toevallig: als dit toen niet was gebeurd, zou dát ook niet gebeurd zijn...

Maar toeval bestaat niet en je beseft des te meer dat je leven geleid wordt; dit wekt bewondering en dankbaarheid, maar ook vertrouwen! Voor je er erg in hebt, ben je eigenlijk al aan het bidden. En dat kan op zo'n moment soms heel intens zijn. Ook is het mooi om je memoires, je herinneringen, op te schrijven. Terwijl je daarmee bezig bent, komen er steeds meer herinneringen boven.

Op deze manier kunnen wij, ouderen, nog een belangrijke bijdrage geven, mogelijk ook meer verdieping, aan onze omgeving, onze medemensen.

Wij zijn nog niet "uitgeschakeld", ons leven heeft nog zin en betekenis tot het einde toe. Het is goed om daarvan overtuigd te zijn; dat geeft levensvreugde!

Zr Immaculata van Wijngaarden

Overhoven – Heilig Hart parochie 100 jaar, gevierd op 25 juni 2023

Dit jaar 2023 ben ik 52 jaren priester, waarvan ik 36 priestertjaren in Sittard woonde en werkte in de wijken Overhoven (13 jaren) en Sittard-Oost (23 jaren).

Eind november van het jaar 2017 verliet ik als laatste MSC-er hier Sittard om naar Tilburg terug te keren.

Met parochiemedewerkers en groepen uit Overhoven en Broeksittard heb ik nog steeds fijne kontakten...

Dat houden we graag zo!

In september 1970 sloot ik in Tilburg mijn pastoraal opleiding buitenland af. Ik was diaken en benoemd voor Brazilië, waar ik priester gewijd zou worden. Omdat mijn visum voor Brazilië maar niet afkwam, vroeg ons provinciaal Bestuur van de MSC of ik zolang in Overhoven Sittard wilde gaan werken: daar zag men uit naar hulp van een medebroeder die zich – in de pastorale opleiding – bekwaamd had in het oprichten en begeleiden van pastorale werkgroepen in parochies en dekenaten. Dat begon in Sittard weldra heel aardig van de grond te komen. Het MSC-Provinciaal Bestuur bood mij toen aan om in Overhoven-Sittard priester gewijd te worden in de Heilig Hartkerk.

Het was Mgr. Herman Tillemans MSC, - aartsbisschop van Merauke- die me hier in deze kerk op Witte Donderdagavond 8 april 1971 tot priester wijdde. Het kerkbestuur maakte er in Overhoven en Limbrichterveld een onvergetelijke gebeurtenis van.

Kerkmeester Charles Keulers merkte na deze feestelijkheden humoristisch op, dat de nieuwe priester na zo'n feest nu de eerste 10 jaren hier moest blijven – en dat gebeurde ook: ik was parttime parochiepriester hier en na enige tijd ook wekelijks 3 dagen pastoraal opbouwwerker van de dekenaten Sittard, Geleen, Schinnen en Susteren (Westelijke Mijnstreek). Dat waren 46 samenwerkende parochies, die ik met een groot aantal vrijwilligers van dienst mocht zijn door werkgroepen mee op te richten, die dagelijks de pastoraal mee steunden en meebehartigden.

Ik las u zojuist een tekst voor: **“Litanie van de geroepen”**. We zijn allemaal geroepen: *Abraham, Mozes, Maria, p. Jules Chevalier, de medebroeders MSC, de medezusters Dochters van O.L.Vrouw van het heilig Hart, de hele Chevalierfamilie en de Chevalierverbondenen, die als leken een zelfstandige plaats binnen de Chevalierstichting hebben*. Bijna een eeuw zijn wij hier als geroepen ook *sámen onderweg met de parochianen van Overhoven*.

Het was destijds deken Tijssen van Sittard, *“de man met de rozenkrans”*, zoals priester- dichter Jacques Schreurs hem noemde, die in de twintiger jaren van vorige eeuw bij het bisdom Roermond erop aandrong dat Sittard een monument ter ere van het heilig Hart zou krijgen. Een van de gebrandschilderde ramen hier toont ook deken Tijssen die MSC in Sittard binnen haalde in het rectoraat Overhoven, dat in 1973 Heilig Hart parochie Overhoven-Sittard werd. Later kwam de pastorale zorg voor de Paulusparochie in Sittard-Limbrichterveld er voor de MSC nog bij.

Vele jaren waren ook *onze zusters, Dochters van O.L.Vrouw van het Heilig Hart* werkzaam: in de pastorie van Overhoven en in het ziekenhuis van Geleen.

En in de 70-er jaren namen ze van de vertrekkende zusters Urselinen ook nog de zorg over van de Basiliek van Onze Lieve Vrouw van het heilig Hart, - op verzoek ook van de bisschop van Roermond.

Op zondag 25 juni vierde de Heilig Hart Parochie van Overhoven-Sittard haar 100-jarig jubileum in een feestelijke Eucharistieviering in de Heilig Hart-kerk. Vanuit de door mij beschreven achtergrond vierden ook onze beide provinciale Oversten - namens de MSC pater Theo te Wierik - en namens de zusters FDNSC zuster Elly van Dijk- dit eeuwfeest van de Heilig Hartparochie in Overhoven-Sittard mee.

Na de feestelijke Eucharistieviering in de Heilig Hartkerk werd het feest voortgezet in het naast gelegen Gelderhof, waar het aan niets ontbrak: koffie, thee, vlaai, broodjes en in de middag een hapje en een drankje. Die feestzondag was er van 2 tot 4 uur in de Heilig Hartkerk een expositie over ook 100 jaar Heilig Hartparochie.

pater Wim Vergouwen MSC.

Goed voor je hart

Hun liederen vloeiend en klaar

Advent vorig jaar. Ik zie het weer voor me. Met ongeveer twintig oud-leerlingen van Driehuis zijn we op bezoek in de abdij van Tilburg. U weet wel, die van het bier. We staan in de grote abdiijkerk samen met de koster, broeder David. Hij is niet zomaar de koster. Dit is zijn kerk!

Door de week, zegt hij met spijt in zijn stem, komen we hier niet. Dan zingen we psalmen in een zaaltje van de abdij. We zijn met te weinig voor deze grote ruimte. Bovendien zijn veel monniken oud en het is te ver weg. Maar op zondag zijn we hier. Samen met mensen uit de omgeving. Vanuit de koorbanken klinken dan de psalmen. Als we zo zingen, beurtelings, over en weer, dan groeit hier in de lege ruimte tussen de koorbanken iets van de aanwezigheid van God.

Ik luister, want hij probeert te zeggen wat zingen in een viering zo nu en dan teweeg kan brengen. Zingen is dubbel bidden. Ik geloof dat dit een typisch roomse wijsheid is. Ik kreeg die als jongetje van acht aangereikt door de dirigent van ons kerkkoor.

Nou, dat dubbel bidden viel nogal mee. Als de bellen begonnen te rinkelen voor de consecratie, dan waren we wel stil. Maar verder was het toch vooral een vrolijke boel daar op die zangzolder.

Het was veel later dat ik bedacht: misschien wordt met dat dubbel bidden wel iets heel anders bedoeld. Ik geloof dat we toen het lied 'Die chaos schiep tot mensenland' aan het zingen waren. Daar hoor ik mezelf ineens met woorden van Oosterhuis zingen: 'de dagen van ons leven ten dode opgeschreven, ten eeuwig leven omgewend'. Dat is nogal wat. Iets dergelijks zul je me in een koffiegesprek niet zo maar horen zeggen. Maar ik zing het met plezier en overtuiging. Bedoelen ze dat misschien met 'zingen is dubbel bidden'? Dat ik even boven mezelf word uitgetild, woorden in de mond neem die mijzelf te boven gaan? Woorden, misschien wel te veel of te groot, maar die me toch uit het hart gegrepen zijn.

De kerkvaders en -moeders van vroeger konden het fraai zeggen: ons spelen met brood en wijn, de woorden gesproken en gezongen, het is allemaal een voorafschaduw van de eeuwigheid. Of in gewone woorden: wat we op zondag in onze gemiddelde parochiekerk doen... zo gaat het straks in de hemel nou ook. Behalve dan natuurlijk de collecte.

Pt. Ben Verberne, msc

Livestream Notre Dame

We hebben elke zondag en ook op feestdagen (10.15 uur) prachtige uitzendingen vanuit de kapel van Notre Dame! Met dank aan de groep vrijwilligers die zich daar elke week voor inzet. Toch gaat er wel eens iets fout!

Soms zijn het menselijke fouten maar ook hapert soms de apparatuur. We doen er alles aan om dit zoveel mogelijk te voorkomen omdat we het erg belangrijk vinden om voor u telkens een zo goed mogelijke uitzending te verzorgen met goede zang, voorgangers en verkondiging.

Sorry, wanneer het dan toch eens misgaat!

Om de uitzending te kunnen ontvangen gaat u naar:

www.kerkdienstgemist.nl

– Noord Brabant – Tilburg – Kapel Notre Dame

U kunt de uitzendingen ook terugkijken!

Het Generaal Kapittel van de MSC

Een Generaal of Algemeen Kapittel is de hoogste instantie van een religieuze congregatie. Het is een vertegenwoordiging van alle leden en het komt eens in de zes jaar bij elkaar.

Het Generaal Kapittel van de MSC kwam dit jaar bijeen in Nemi, Italië, in de nabijheid van Rome.

De stemgerechtigden kwamen uit alle werelddelen, 65 in totaal.

Voor Nederland namen Theo te Wierik en Ton Zwart deel. Toehoorders waren er ook, met name twee vertegenwoordigers van de wereld-

wijde MSC geassocieerden, in Nederland Chevalierverbonden genoemd naar de stichter, pater Jules Chevalier. In het verleden had Europa vaak een beslissende stem op een Kapittel. Dat is duidelijk niet meer het geval. Het zwaartepunt van de congregatie ligt nu bij de andere werelddelen.

Het Generaal Kapittel zet wegen uit naar de toekomst, kiest de Generale Overste en bevestigt de Raadsleden die hij, de Generale Overste, aan het Kapittel voorstelt.

Dat werd een verrassing, niet de Generale Overste zelf, Abzalón Alvarado Tovar uit Guatemala, die met grote meerderheid voor een tweede termijn herkozen werd.

De verrassing was de keuze van zijn Raadsleden, vier in totaal, met twee paters en twee broeders.

Dat was de eerste keer dat een broeder in het Generaal Bestuur kwam en nu meteen twee, waarvan een uit Afrika, Congo om precies te zijn, ook een primeur om een raads- lid uit Afrika te hebben. Abzalón gaf hiermee een duidelijk signaal af: een missionaris van het heilig Hart is allereerst een religieus. Dat is het gemeenschappelijke tussen paters en broeders. Daarna komt pas het onderscheid in functie of werkzaamheid. Het signaal van Abzalón kwam overeen met een van de besluiten van het Kapittel dat verordende dat het noviciaat voor pater- en broederkandidaten hetzelfde moet zijn. Ze zijn elkaars gelijken.

Het sloot aan bij de achtergrond-documentatie die we ge- kregen hadden en die het clericalisme in de kerk hekelde als een afwijking van het egalitaire beginsel van het Evangelie.

Het clericalisme speelde ook een rol bij het misbruik van minderjarigen dat helaas ook in onze congregatie heeft plaatsgevonden.

Het Kapittel nam een beleidsstuk aan met duidelijke richtlijnen hoe te handelen als een medebroeder van misbruik wordt beschuldigd, en vooral hoe preventief te werk te gaan om herhaling te voorkomen. In de richtlijnen komt het slachtoffer op de eerste plaats, niet de medebroeder en ook niet de congregatie. Een serie andere onderwerpen kwam aan bod.

Gerechtigheid, Vrede en Heelheid van de Schepping was er een van. Vroegere aanbevelingen kregen opnieuw aandacht: dit keer moesten ze beter nagekomen worden dan voorheen. Abzalón, de General Overste, was nog op zoek naar iemand die hij een coördinerende functie kon geven. Het kon een MSC'er worden of iemand aan MSC geassocieerd. Het zoeken was nog niet afgelopen. Veel werk werd besteed aan de Constituties en de Generale Statuten. In de oude Constituties stond een artikel waarin zieke medebroeders en oude medebroeders in één adem werden genoemd. Daar hadden we in Nederland al eerder tegen geprotesteerd omdat ouderdom geen ziekte is: het leven is nu eenmaal eindig en je kunt gezond oud worden!

Toen werd de wijziging niet aangenomen, dit keer gelukkig wel, niet onbelangrijk voor een vergrijzende provincie zoals Nederland. Iemand op het Kapittel zei het treffend: het omgaan met de laatste fase van het leven hoort bij de missie van de MSC, sterker nog het is een missie op zich. Nederland en Europa kwamen nog op een heel andere manier ter sprake. De aantallen nemen af.

Het wordt steeds moeilijker om bestuurlijk op eigen krachten door te gaan. Nederland, België, Frankrijk, Duitsland kunnen eigenlijk niet meer zelfstandig functioneren. Het voorstel van Nederland was om het statuut te veranderen: geen autonome provincie meer, maar een gemeenschap direct onder het Generaal Bestuur. Als de andere landen eenzelfde soort besluit nemen, en dat willen ze, dan kunnen ze samen met Nederland een Unie gaan vormen, waarvoor het Generaal Bestuur verantwoordelijk wordt. Om dit mogelijk te maken heeft Abzalón al een medebroeder benoemd, Carl Tranter, eerder lid van het Generaal Bestuur en tot voor kort Provinciale Overste van Ierland, om dit proces te begeleiden. Daar was iedereen heel blij mee.

Er is nog veel meer op het Generaal Kapittel gebeurd. De financiën kwamen aan bod, de opleidingen, de voortgezette vorming, internationale gemeenschappen en de missie van de MSC overal in de wereld. Die missie is en blijft dezelfde voor alle door de stichter gewenste groeperingen: broeders, paters, zusters en verbondenen. Kort gezegd, te kort eigenlijk, is het de Spiritualiteit van het Hart, in navolging van ons grote voorbeeld: Jezus van Nazareth. Of zoals Paus Franciscus benadrukte in de privé audiëntie die hij aan MSC verleende, het gaat om 'compassie', om een diepgevoelde betrokkenheid bij onze wereld en bij alles wat zich in onze wereld afspeelt. Geen afstandelijkheid, geen onverschilligheid maar doorleefde verbondenheid.

Het Kapittel was een ervaring: een ervaring van broederlijk samenzijn, een ervaring van diep naar elkaar luisteren, zoals het genoemd werd, een ervaring van bidden, mediteren, discussieren en met elkaar de toekomst ingaan. De sfeer was hartelijk, open en een en al bereidheid om elkaar te verstaan, een ervaring om te blijven koesteren.

Ton Zwart msc

Pt. Jan van der Zandt **50 jaar priester**

Dagprogramma 1964 *Uit: 60 jaar geleden*

De overgang van het noviciaat naar het junioraat is qua dagindeling niet zo groot. Ook hier mediteren we in de morgen in de grote kapel en er is ruim tijd voor het bijwonen van de Eucharistie.

Er zijn gebedsmomenten voor het middageten en voor het avondeten, terwijl de aardappelen worden geschild en de groente wordt schoongemaakt. Na het avondeten bidden we het Rozenkransgebed en houden we een geestelijke lezing. Het gezamenlijk gebed en het geestelijk leven heeft een bijzondere plaats in het dagelijks leven. De broeders wassen af en verzorgen de refters voor en na de maaltijden. Een overvol programma, elke dag weer. Het is een altijdurende afwisseling van gebed, werk, gemeenschappelijk werk, recreatie en nachtrust. Deze wisselingen brengen ook een wisseling van kleding met zich mee. Een broeder die op de boerderij werkt, kleedt zich wel acht keer per dag om. Binnenshuis wordt door iedereen de toog gedragen.

Dagprogramma 2023

Vanaf zeven uur in de morgen tot vier uur in de middag ligt mijn werk als waarnemend landelijk pastor voor woonwagewoners, Sinti en Roma op het bureau in 's-Hertogenbosch of daar buiten. Het buitenwerk kan minder aan deze tijd gebonden zijn.

Vanaf zes uur tot acht uur dertig 's-avonds is het tijd voor gebed, meditatie, lezen en studeren. Er dienen soms telefoontjes plaats te vinden vanwege de werkzaamheden overdag.

Foto Jan van der Zandt in Stein 18 mei 1961.

Enkele weken na mijn inkleding en bij het begin van het noviciaat.

Pt. Jan van der Zandt msc

MSC jubilarissen

21 september 2023

Zr. Maria Dorothea Roxs, een non met een missie

**Uit: d'n Tesnuzzik
Heemkundekring De Lange Vonder
Geschreven door: Martin Philipssen**

Inleiding

Bakkerij Roxs, die op de hoek van het Heuvelplein en de Smalleweg stond met de typische winkeldeur, die op de hoek van het huis was geplaatst, wie kent het niet. Van de familie Roxs nu heeft de heemkundekring het familiearchief met vele (bid)prentjes en foto's in handen gekregen. Het kwam bij de heemkundekring terecht via de heemkundekring Hendrik Ouwerling uit Deurne, waar het afgegeven was door een familielid van Elisabeth Johanna Maria Schraven, geboren te Helmond op 2 april 1930, de kleindochter van de stamvader van de Beek en Donkse tak van de familie Roxs, Dionisius Roxs.

In dit familiearchief bevond zich een ordner met talloze brieven van de oudste dochter van Dionisius Roxs, Wilhelmina Petronella Roxs, geboren te Beek en Donk 18 september 1865, lopende van medio 1893 tot aan haar overlijden in 1899. De brieven zijn geschreven in een superfijn helder handschrift, bijzonder goed leesbaar en in een heldere stijl. In al haar brieven zijn slechts zeer weinig doorhalingen en/of verbeteringen te bespeuren.

In drie afleveringen proberen we aan de hand van haar persoonlijke correspondentie een beeld te schetsen van

het avontuurlijke leven van Mina Roxs, zr. Maria Dorothea, eind 19e eeuw.¹

De familie Roxs

Dionisius Roxs is geboren te Breda 1 februari 1838 en is een zoon van Peter Roxs en Francisca Rommelaars. Zijn vader was herbergier in Breda. Wanneer Dionisius naar Beek en Donk kwam, is niet bekend; waarom wel: hij werd sluiswachter op sluis 6 van de Zuid-Willemsvaart. Hij woonde al in Beek en Donk toen hij op 7 november 1864 met de vijf jaar jongere Elisabeth van Osch uit Lieshout in het huwelijk trad. Waar hij na zijn huwelijk in Beek en Donk ging wonen is evenmin bekend, vermoedelijk in de omgeving van sluis 6. Blijkbaar had hij toen al wat kapitaal vergaard, want in 1870 kocht hij een akker van 33 are gelegen in de Lekerstraat, misschien met de bedoeling

*Dionisius Roxs en Elisabeth Roxs-van Osch,
de ouders van Dorothea.
Fotoarchief: heemkundekring De Lange Vonder*

daar ooit een huis te bouwen.

Dat kwam er in ieder geval niet van, want hij had twee jaar tevoren een huis aan de Heuvelsche Velden gekocht van Petrus

¹ Inmiddels zijn alle brieven gedigitaliseerd en zullen te zijner tijd op de site van heemkundekring De Lange Vonder ter inzage gekomen. De heemkundekring De Lange Vonder heeft besloten deze correspondentie onder te brengen in het Erfgoedcentrum Kloosterleven in Sint-Agatha. Daar zijn ze in te zien onder toegang AR-2034 inv.nr. 2898.

van der Rijdt, de plek waar nu Heuvelplein 24 is gevestigd. In 1888 verkocht hij zijn grond aan de Lekerstraat weer. Inmiddels was hij geen sluiswachter meer en staat koopman als zijn beroep vermeld. Bij sluis 6 was vanwege de vele schippers die daar moesten wachten voordat ze geschut werden, een levendige handel ontstaan. Dionisius Roxs had blijkbaar gezien dat met handel meer te verdienen was dan als sluiswachter. In de Mgr. Verhagenstraat vestigden zich in die periode namelijk vele middenstanders, die daar een goede boterham verdienden. Hij ging dus als koopman de boer op en zijn vrouw deed de winkel en verzorgde de kinderen. Want meteen na tien maanden huwelijk werd op 10 september 1865 hun oudste kind geboren, Wilhelmina Petronella, die als roepnaam Mina kreeg. Na haar volgden nog 13 kinderen, vijf meisjes en acht jongens. Negen bereikten een volwassen leeftijd. De tweede oudste, een zoon, overleed op 19-jarige leeftijd, toen hij studeerde aan het kleinseminarie te Haren, een dochter op 18-jarige leeftijd en drie kinderen, een zoon en twee dochters, binnen de leeftijd van een jaar. Het echtpaar Roxs heeft dus de nodige verdrietige situaties meegemaakt. Dionisius sr. bouwde samen met zoon Frans en zoon Jan de winkel om naar een bakkerij, maar het was zoon Louis, getrouwd met een zuster van Koos Oomens, uitbater van café De Tramhalte, die later de bakkerij overnam en samen met zijn zonen Jan en Piet Roxs verder uitbouwde. Bakkerij Roxs had in Beek en Donk een heel goede naam. Ondanks de grote concurrentie hielden ze het heel lang vol. Pas in de jaren zeventig werd de bakkerij gesloten.

Het ouderlijk huis van de familie Roxs met de typische winkeldeur met geheel rechts moeder Elisabeth Roxs-van Osch met één van haar kinderen.
Fotoarchief: De Lange Vonder

Op weg naar een leven in een klooster

Uit de brieven blijkt haar grote betrokkenheid met haar ouders en haar broers en zuster. Er bestond duidelijk een hechte band, ook op afstand. Ze correspondeerde veel met haar broers en zuster en andere familieleden, maar ook met mensen buiten haar gezin zoals de Beekse pastoor, maar die brieven zijn helaas niet bewaard gebleven. Vaak ook informeerde ze naar het welzijn van andere mensen uit haar familie- en kennissenkring en wilde ze graag op de hoogte blijven van de gebeurtenissen in Beek. Hoe haar kinderjaren verliepen, is niet bekend.

De kinderen van Dionisius Roxs kregen de kans om na de lagere school vervolgonderwijs te volgen. Haar broer Petrus Franciscus studeerde aan het kleinseminarie te Haaren, toen hij daar op 19-jarige leeftijd overleed.

Ook haar broer Adrianus Gregorius ging naar het seminarie en trad later in bij de Missionarissen van het H.Hart (M.S.C). Gezien de wijze waarop ze haar brieven schreef, moet Mina eveneens een goede middelbare schoolopleiding hebben gehad. In één van haar brieven maakt ze melding van het feit dat ze op een pensioonaat heeft gezeten.² Welk pensioonaat het was, schreef ze niet erbij. Ze was blijkbaar goed in talen, niet alleen schreef ze uitstekend Nederlands, maar schreef en sprak ze vloeiend Frans en leerde later ook nog Duits, toen ze naar de missie in een Duitse kolonie vertrok. In september 1893 treedt zij als postulante in bij de Dochters van Onze Lieve Vrouwe van het H. Hart te Antwerpen, een zustercongregatie die nauw verbonden is met de Missionarissen van het Heilig Hart (MSC) en dezelfde stichter kende, de priester Jules Chevalier (1824-1907).³ Haar ouders hadden blijkbaar heel veel moeite met het feit dat hun oudste dochter voor een kloosterleven koos. Ze lijken zeer bezorgd te zijn over haar gezondheid.

---

² Brief van 3 december 1893, geschreven vanuit Issoudun, Frankrijk.

³ De Congregatie van de Dochters van Onze-Lieve-Vrouw van het Heilig Hart is een rooms-katholiek religieus instituut dat op 30 augustus 1874 werd gesticht door de priester Jules Chevalier (1824-1907), die ook de stichter van de Congregatie van de Missionarissen van het Heilig Hart (MSC) was. Hij woonde en werkte in Issoudun, een stadje in het departement Indre in Centraal Frankrijk. In deze plaats was ook het moederklooster gevestigd. De orde is actief geweest in Papoea-Nieuw-Guinea met geestelijk- en gezondheidswerk. De zusters zijn ook werkzaam geweest in Australië. Het is een veel voorkomend verschijnsel bij congregaties die zich bezig gingen houden met missionering, dat kort na hun oprichting ook een vrouwentak werd opgericht. Men kwam tot de ontdekking dat vrouwen voor bepaalde werkzaamheden in de missie vrouwen geschikter waren dan mannen.

Haar vader had van haar moeder zelfs de instructie gekregen om de overste te vragen haar geen zwaar werk te laten doen. In haar eerste brief aan haar ouders, geschreven op 24 september 1893 vanuit Antwerpen, deed

Adriaan Roxs, Nella Roxs, moeder Elisabeth Roxs-van Osch en Johan Roxs begin jaren dertig.
Fotoarchief De Lange Vonder.

ze er alles aan om haar ouders gerust te stellen. Ze sliep veel beter dan thuis en vanaf de eerste dag at ze ook beter.

Ze was die dag inderdaad ziek. Ze schreef: *"Vader zal wel gezegd hebben dat ik bij de Paters in Antwerpen al ziek was, ja dat was ik ook, maar toen ik 's morgens opstond, was alles over, zoo frisch als ooit en naderhand het minste nog niet meer gevoeld, zelfs nog geen hoofdpijn, die ik de laatste dagen thuis wel had, en geen traan heb ik gelaten, zolang Vader weg is en het zal ook niet meer gebeuren."* Verder: *"Ik kan Onze Lieve Vrouw en U, dierbare Ouders, niet genoeg bedanken dat ik de genade en de permissie*

gekregen heb om te mogen gaan. Ik had het waarlijk nooit gedacht." Verder verhaalt ze in deze eerste brief langdurig over haar dagindeling: vroeg opstaan (al om half vijf), bidden en werken, zoals gebruikelijk in een klooster.

Ze kreeg niet direct een specifieke taak, maar allerlei soorten werk wat voorhanden was, veelal van huishoudelijke aard, zoals het verzorgen van de was voor de paters. Ook was ze een tijd lang portier. Maar een van haar belangrijkste bezigheden in Antwerpen was het maken van bloemslingers ter versiering van de kapel.

Dit alles duidelijk met de doelstelling om haar ouders te overtuigen van de juistheid van haar beslissing om haar roeping te volgen en dat het allemaal niet zo zwaar was als zij dachten. Al vanaf het begin is het duidelijk dat het klooster in Antwerpen voor de aspirant-zusters slechts een tijdelijk station was. Na korte tijd zouden ze overgeplaatst worden naar het moederklooster in Issoudun⁴, van waaruit de orde was gesticht. Het Antwerpse klooster was van de Missionarissen van het Heilig Hart, waarvan men een vleugel had bestemd voor de opvang van kandidaten vanuit Nederland. In de tijd dat Mina er zat, waren ze met zijn zessen, van wie er drie daar permanent bleven om nieuwe kandidaten op te vangen. De andere drie waren de postulanten, nl. Alida de Bakker, Mina van Agt en Mina Roxs. Mogelijk kregen de kandidaten daar ook lessen in de

---

⁴ Issoudun is een gemeente in het Franse departement Indre (regio Centre-Val de Loire). Het ligt 250 kilometer recht onder Parijs. De gemeente telde 11.477 inwoners op 1 januari 2019. De plaats maakt deel uit van het arrondissement Issoudun.

Franse taal om verder te gaan met een carrière in de orde. Men moest wel Frans kunnen spreken. De oversten waren wel zo verstandig om de Nederlandse kandidaten in groepen over te plaatsen, want dan hadden steun aan elkaar. In haar brief van 5 november 1893 gaf Mina aan op het punt te staan om naar Issoudun te verhuizen. Maar belangrijker voor haar is het op handen zijnde bezoek van haar vader en haar zusje Nella. Daar keek ze echt naar uit. Haar vader zou dan bij de paters slapen. Haar zusje zou bij hoge uitzondering bij haar op de slaapzaal mogen slapen. Mannen mochten absoluut niet, zelfs niet met één voet, op de slaapzaal van de zusters komen, ook een priester niet. Dat mocht alleen op een ziekenzaal. Over het bezoek zelf schrijft ze nergens, zelfs niet of haar vader en haar zusje er daadwerkelijk zijn geweest.

In deze brief geeft ze iets prijs over haar gezondheid; ze lijdt aan obstipatie en kan moeilijk naar het toilet. Rap werden er door de zusters pruimen gekocht, want die zouden helpen. Naast papier voor het maken van de bloemenslingers, vroeg ze haar vader dus ook om pruimen mee te brengen. Vooralsnog werden haar obstipatieklachten met het eten van pruimen verholpen.

Op 1 december stapte Mina met twee andere postulanten te Antwerpen in de trein om via Brussel naar Parijs te reizen. Daarover schreef ze: *"Het was een hele reis en geweld in Parijs van belang, maar ik was zoo bang niet, maar die andere twee wel."*

*Zij hebben bijna nooit gereisd.*⁵ Iets verderop schreef ze: *"Het gaat als een fluitje, ik tuk nergens voor, spreken, biechten alles gaat in het fransch opperbest"*. Deze brief

Basiliek van het H.Hart Issoudun, Frankrijk met rechts een vleugel van het klooster.

schreef ze in de trein, te zien aan het wat bibberige handschrift en onhandige formuleringen. Het was duidelijk dat zij de leiding nam als er iets geregeld moest worden, want de reis verliep niet zonder problemen.

Zo waren de koffers op een of ander station achtergebleven. Die zouden pas een paar dagen later in Issoudun arriveren. In Parijs namen ze het rijtuig naar Orléans en vandaaruit naar Issoudun, nog altijd een afstand van 250 kilometer. Ze schreef dat ze op 1 september om 10 uur 's-avonds vertrok en dat ze de volgende ochtend om half zeven in Parijs waren.

Drie kwartier later vertrok het rijtuig richting Orléans.

Op 3 september om kwart over één kwamen ze in Issoudun aan.

Ze hadden het er goed vanaf gebracht. Onder deze brief schreef ze haar nieuwe adres: Madam. M. Roxs, Chez les filles de notre Dame du S.C., Issoudun (Indre). Nog snel schreef ze er achteraan: *"Ik krijg dadelijk een nieuwe naam!"*

---

⁵ Brief van 2 december 1893, geschreven in de trein.

Een nieuwe naam

Nog maar net bekomen van de reis, kregen ze van moederoverste een nieuwe naam. De drie postulanten probeerden nog zelf een naam aan te dragen, maar die maakte bij haar geen schijn van kans. Als eerste naam kregen ze allemaal Maria; met de tweede voornaam werden ze aangesproken. Mina kreeg de naam Maria Dorothea. Aanvankelijk ondertekende ze haar brieven nog met Uw dochter Mina, stilaan zette ze ook haar kloosternaam Maria Dorothea erbij. Als postulant kregen ze geen speciale kleding aangemeten en moesten ze nog in hun burgerkleding rondlopen. Wel kregen ze een zwarte muts op ter herkenning van hun status. Mina was er niet onverdeeld gelukkig mee. Ze schreef: *"Wij hebben gisteravond een zwarte muts op gekregen van zwarte krep gemaakt. Het is juist zoo'n soortgelijk sommige oude vrouwtjes op hebben, voor met wat geplooid krep hoog gemaakt en achter effen af, zoo'n soort netje, van voren op het hoofd juist een kaper en dan met twee strikken onder den kin gebonden. Dat is warm, maar vreemd, dat begrijpt u. In het begin kent men zich zelve niet, maar hier zijn ze dat gewoon. U ziet mij niet, anders zoudt gij ook wel lachen, zoals wij zelf deden, toen wij ze op kregen."*⁶.

Op dezelfde dag werden ze ook geïntroduceerd bij de stichter van de orde van de Missionarissen van het Heilig Hart, eveneens stichter van de Dochters van Onze Lieve Vrouw van het Heilig Hart, de priester Jules Chevalier, die

---

⁶ Brief van 3 december 1893.

op dat moment nog algemeen overste van de orde was. Hij woonde op het kloosterterrein in een apart huis en daar gingen ze bij hem op bezoek.

Het moet voor Mina toch een hele overgang zijn geweest. In Antwerpen waren ze met zijn zessen, hier in Issoudun, woonden 43 zusters, dus heel wat meer dan in Antwerpen. Echter ten teken dat het goed met haar gaat, schreef ze dat ze in de 2,5 maand dat ze weg is al 10 pond zwaarder

Klooster van de Dochters van O.L.Vrouw v.h.
H.Hart te Issoudun, Frankrijk

is geworden. Zij weet dit aan het rustige en geregelde leven, dat ze leidde, zoals dat ook ging toen ze op het pensionaat zat. De postulanten leefden bij de geprofeste zusters. De novicen

leefden afzonderlijk. Ze waren alleen te zien in de kapel en aan tafel.

In de brieven die ze schreef in de periode tot aan haar inkleding op 8 juli 1894, moest ze telkens aan haar ouders uitleggen dat ze zich gelukkig en blij voelde in het klooster en dat ze daar helemaal op haar plek zat. De inhoud van de brieven die haar ouders aan haar schreven kennen we niet, maar te lezen in haar eigen brieven leken ze op gezette tijden toch druk op Mina te leggen om alsnog naar huis terug te keren. Daarover schreef ze: *"Dus, Vader, ik hoop dat u nu niet meer zal bidden dat ik naar huis zou komen, maar integendeel. Immers wat verlangen en wenschen ouders meer dan het geluk van hunne kinderen,*

en zoudt U Vader het dan mij van willen berooven door mij naar huis te doen komen? Neen, dat kan ik mij niet voorstellen. Ik hoop dan dat die gedachten uw hoofd niet meer zullen plagen en dat U allen elkander maar goed helpt om het voor den een en den ander zoo gemakkelijk mogelijk te maken, waar men veel aan doen kan als men wil. Dus dat hoop ik en dan zult U zowel als ik tevreden zijn.”⁷

Peperkoek

Via Mina zijn de zusters in Issoudun geïnteresseerd geraakt in de bakkunsten van broer Frans Roxs. De kok van het klooster wilde graag het recept van Frans voor het maken van peperkoek, want die kenden ze in het klooster niet. Daar kwamen vele dames van buiten en die snoepten graag. Ook recepten voor kleine taartjes waren welkom bij de zusters. Die maakten ze zelf wel, maar blijkbaar lang niet zo goed als bakker Frans. Voor concurrentie hoefde Frans niet te zijn, want de zusters gingen ze niet verkopen.

Via de paters in Tilburg was er een pakje voor Mina gekomen. Daarin zat onder andere de zo gewenste peperkoek en speculaas. Nu bleek bij aankomst dat dat iemand ervan gesnoept had en het kan niet anders dan dat in Tilburg gebeurd was. Ze was daar toch wel ontstemd over.

Dat niet alle postulanten de eindstreep halen, is een vast gegeven. Mina meldde aan haar ouders dat één van de

---

⁷ Brief van 10 juni 1894.

drie met wie ze in Antwerpen intrad, was uitgetreden, namelijk Mina van Agt.

Zij verliet na korte tijd het klooster te Issoudun en keerde terug naar huis. Mina was overigens niet rouwig om haar vertrek, want, zo schreef ze aan haar ouders, want die Mina van Agt had altijd wat en was nooit tevreden. Deze vrouw lag dus duidelijk niet goed in de groep.

Hierbij dient zich de vraag aan hoe de begeleiding van postulanten daar was. Mina gaf zelf aan dat ze nauwelijks voorbereid was op hetgeen haar in het klooster te wachten stond en dat je het moest treffen iemand te ontmoeten die zich over je ontfermde. Mina had het geluk dat ze daar een Nederlandse zuster, zr. Antoinette (Mina Pelsler) ontmoette. Die was al geprofest. Zij was met haar 23 jaar, vijf jonger dan Mina Roxs. Zr. Antoinette had haar bij de hand genomen en haar wegwijs gemaakt in het leven aldaar. Zij schreef: *"Ik heb hier veel plezier en hulp gehad van zr. Antoinette. Zij heeft mij goed op de hoogte geholpen. In het begin doet dat goed, want dan weet men niet veel en zij is een voorbeeld in alles"*.⁸ Mina vertelde dat zr. Antoinette met haar 23 jaar haar ver vooruit was in haar ontwikkeling en hoopte hetzelfde niveau te bereiken. De vader van zr. Antoinette zat blijkbaar ook in de handel, net zoals de vader van Mina, Dionisius Roxs. De beide dames hadden aan hun eigen ouders hun thuisadressen gestuurd en dat leidde ertoe dat de vader van zr. Antoinette een afspraak wilde maken met Dionisius Roxs.

---

⁸ Brief van 26 maart 1894.

Beiden probeerden dus vanuit het klooster hun vaders tot zaken doen te bewegen door hen aan te manen niet te hoge prijzen te vragen.

Over welke handel het ging, repten de beide zusters niet; vermoedelijk gaat het over zuivelproducten. Ook uit latere brieven bleek dat ze haar vader probeerde te helpen bij zijn handel.

Een horloge dat toch keurig liep

In dat pakje zat ook een horloge voor Mina, maar daarover was ze niet erg tevreden, want zo schreef ze: *“Hadt U hem niet geprobeerd in de dagen dat U die bij U gehad hebt? Hij blijft niet heel goed; de grootte wijzer loopt te langzaam en de kleine te gauw. De Kleine wijzer is nooit op het uur juist op het uur dat hij moet wijzen. Als het bijvoorbeeld 12 uur is, dan is de kleine altijd wel twee a drie minuten verder en dat maakt in een dag veel, want als ik eens een halve dag niet kijk, dan is hij al ver voorgelopen”*.¹ In een volgende brief deelde Mina mede dat het horloge toch in orde was. Het was de klok van het klooster die haar telkens van de wijs bracht. Daardoor dacht zij dat het horloge niet goed was.

Verder schreef Mina over alledaagse dingen zoals die in Beek en Donk plaats vonden. Haar ouders hadden bijvoorbeeld gemeld dat er in Beek en Donk in dat voorjaar (1894) meer sterfgevallen waren geweest dan normaal. Niet alleen ouderen hadden dit lot getroffen, maar ook jonge mensen. Zo vroeg ze specifiek wat Lena van de Rijdt mankeerde. Ze wenste haar beterschap en zou voor haar bidden. Ook hield ze contact met de pastoor van

Roosmalen van de Beekse parochie, maar die schreef haar maar weinig terug, vermoedelijk omdat hij het te druk had met zijn parochie, want juist in die tijd werd de Leonardusparochie opgericht en verloor hij de helft van zijn parochianen. Ze was en bleef steeds bijzonder nieuwsgierig wat er allemaal in Beek en Donk gebeurde.

Inkleding

Begin juli 1894 werd Mina samen met twee andere postulanten gekleed en werd ze van postulant novice.

Ze schrijft er heel nuchter en wat afstandelijk over; ze wijdt er maar weinig woorden aan, terwijl het toch een belangrijke gebeurtenis is voor haar. De hele inkleding

duurde 6 uur en het was de hele dag een drukte van belang, vooral bij het vieren ervan in de kapel. Ze was blij dat het afgelopen was. Soms komen er vele dames kijken, maar ook paters waren vaak aanwezig. Deze keer niet en daar was ze heel blij mee. Want de zusters die gekleed worden, moeten dikwijls voor de kleding en ook daarna voor het altaar komen juist in het gezicht van die paters en zo schreef ze: "Geloof

Zr. Dorothea Roxs,
Fotoarchief De Lange Vonder

mij, dat er gekeken wordt!". Bij de aanvang moesten ze

voor het altaar verschijnen waar de algemene overste, pater Chevalier, plaats had genomen. Die stelde een aantal vragen, waarop de kandidaten moesten antwoorden, waarna de klederen werden gezegend, uiteraard gepaard gaande met vele gezangen en toespraken.

Daarna verlieten ze de kapel om zich boven om te kleden. Ze werden daarbij geholpen door moederoverste en een andere zuster. Het was blijkbaar ingewikkeld om de kleding goed aan te krijgen. Nog dagen erna moest ze door een andere zuster geholpen worden. Die kleding was een hele verandering. Van zwart ineens naar wit en blauw.

Eerst was het een vreemd gezicht zowel voor haarzelf als voor de anderen. De zusters zeiden dat ze geheel van gezicht veranderd was. Zij leek groter te zijn geworden. Na de verkleding gingen ze weer naar beneden naar de kapel en knielden ze voor het altaar neer en droegen daar een toewijdingsgebed hardop voor, waarna een zegening plaatsvond. Tenslotte vond er nog een uitgebreid lof plaats. Haar nieuwe kleding viel haar mee en was minder warm en zwaar dan ze gedacht had. Veel zusters moesten nogal zweten, maar zij niet. *"Ik ben zo zweetachtig niet, dat weet U wel"*, schreef ze. De overgang naar het noviciaat was voor haar wel groot. Het was alsof ze in een ander klooster terechtgekomen was. De novicen waren min of meer afgezonderd van de rest met zelfs aparte slaapkamers. Dat had ze niet voorzien omdat ze de novicen altijd gezien had in de refter en in de kapel. In het noviciaat heeft Mina weinig te melden, godsdienstoefeningen, retraites en bezinningsdagen vullen voor een groot gedeelte

haar tijd. Ze vertelde weinig over de werkzaamheden die ze moesten verrichten. Later gaf ze aan dat ze veelal als naaister heeft gewerkt, maar intussen naar de strijkerij te zijn overgeplaatst. Er is genoeg strijkwerk, niet alleen voor de zusters, maar ook voor de paters en de in het klooster aanwezige kinderen. Drie zusters zijn er elke dag mee bezig. Over de strijkkwaliteiten van haar collega's is ze niet bijster positief; van de tien kunnen er negen niets van. Voor haarzelf viel het mee, vooral ook omdat ze thuis ook de was streek. Het enige wat ze leren moest, was het strijken van het kerkelijk linnen, het kerkengoed zoals ze dat omschrijft. Dat behoefde blijkbaar een speciale behandeling. Over haar gezondheid, een punt van zorg voor haar ouders, geeft ze alleen maar goede berichten. Ze voelde zich zo gezond als een snoek, zo schreef ze. De periode van het noviciaat is voor haar geen spannende periode, veel meer een monotone periode. Veel vertelt zij er niet over, maar wel is duidelijk dat het regime in het noviciaat behoorlijk streng is. Een tweetal gebeurtenissen in de periode maakten veel indruk op Mina.

Vooreerst het vertrek van zeven zusters naar de missie in Nieuw-Guinea. In maart 1895 vertrokken zeven zusters vanuit Issoudun daarnaartoe. In de laatste week voor het vertrek kwamen twee moeders van Nederlandse zusters, die meegingen op bezoek, mevr. Klerkx en mevr. de Bakker. Mina was eigenlijk een beetje jaloers dat haar moeder er niet bij was. Ze had er toch veel van genoten omdat ze weer eens Nederlands kon spreken en dat kwam niet iedere dag voor.

Zij schreef: *"U kunt begrijpen dat er hollandsch geklapt werd. De andere zusters die ons hoorden, lachten er mee*

Kistje wijn

Uit één van haar brieven bleek dat Mina, de hulp in de huishouding van de familie Roxs, ziek was en dat moederoverste daarvoor een speciale wijn had aanbevolen. Blijkbaar had dochter Mina daar ervaring mee opgedaan. Drie flessen van een halve liter van deze kostbare wijn werden in een speciaal kistje verpakt. Het voorschrift was dat ze driemaal daags een klein wijnglas, niet veel groter dan een likeurglas, moest innemen.

Het pakket nu moest via de spoorwegen verstuurd worden, want de gewone post nam geen pakketten met vloeistoffen daarin aan. Dat gebeurde via een firma in Parijs. Dat had blijkbaar nogal wat voeten in aarde, want ruim een maand later was het nog steeds niet in Beek en Donk. Bovendien liepen de kosten van het verzenden aardig uit de hand. Moederoverste had tegen Mina geklaagd over de toenemende extra kosten en Mina bezwoer haar ouders alsnog die extra kosten aan het klooster te betalen vermoedelijk om niet steeds verwijten te horen te krijgen. Haar zinssnede uit de betreffende brief *"U weet wel hoe dat in een klooster gaat..."* is in deze veelzeggend en andere families hadden dat blijkbaar wel gedaan.

Uiteindelijk arriveerde het pakket in Beek en Donk. Blijkbaar had de wijn huishoudster Mina goed gedaan, want over haar gezondheid werd niet meer geschreven en er volgde ook geen verdere verzending van deze wijn. Kort daarop is Mina overigens als huishoudster bij de familie Roxs vertrokken.

dat die monden zoo gingen en er geen woord van verstonden, maar het vreemdste vonden zij nog van alles die grote mutsen met poffers, dat was iets dat men hier nog nooit had gezien. Poffers zijn hier niet bekend.

De mutsen zijn hier heel klein, ook wit maar zeer vreemd model. Ik kan u niets voorstellen wat erop gelijkjt. Hier vindt men dat mooi, maar ik zei als men die bij ons zo zag, zou men denken dat het slaapmutsen waren, zoo eenvoudig om het recht uit te zeggen leelijk”.⁹ Deze twee moeders bleven acht dagen en de novicen mochten er iedere dag twee keer naar toe gaan: ’s middags een uur en ’s avonds drie kwartier. De tweede gebeurtenis was het overlijden van een collega zuster. Ze schreef: “Vooreerst zal ik U berichten dat de zuster die ziekelijk was, zoals ik U geschreven heb, den 22ste Juli l.l. overleden is, dus 14 dagen geleden. Ze had een heel zachte dood zoo ook haar ziekte. Zij ging alle dagen terug in vleesch en magt, maar pijn had ze nergens, alleen maar benauwd somtijds. Ze was zo mager geworden dat men haar bijna niet meer kende. Ze was nog maar 22 jaar geworden in April, dus nog jong. Haar moeder was haar op komen zoeken.”

Haar verbondenheid met haar ouders en broers en zuster blijft onveranderd groot. Vooral als er verjaardagen in het verschieft zijn, vervalt ze in een breedspakerige wat overdreven romantische stijl met een grote hunkering naar de dagen dat ze die verjaardagen thuis vierde. Zo schreef

---

⁹ Brief van 25 april 1895, pag. 4

ze in januari 1896 bij de verjaardag van haar vader: *"Geluk dan, Dierbare Vader, duizendmaal geluk dan op dit zoo heuglijke feest en aan uwe voeten leg het bloemtuil van onsterfelijke gedachtenis, en de vurige gebeden welke ik dagelijks en vooral op dezen dag ten hemel zend, zullen ongetwijfeld verhoord worden."* Je zou bijna denken dat ze voortdurend heimwee had, maar nee zowat in elke brief beklemtoonde ze dat ze zich alleszins happy voelt bij het kloosterleven en niets liever wil dan als een echte kloosterzuster verder door het leven te gaan.

Beek en Donkse mensen

Regelmatig vroeg ze in haar brieven hoe het met haar oude bekenden in Beek en Donk ging. In haar brief van 8 juli 1896 vroeg ze hoe het met A. Crooimans gaat, van wie ze altijd gedacht had dat die in het klooster zou gaan, maar nu verwachtte ze dat niet meer, nu ze een huis gekocht had op het Heuvelplein. Ze noemde verder Trui Pouwen, die blijkbaar dienstbode was bij haar ouders. Ze vroeg ook hoe het was met Martinus van der Burgt, die onlangs weduenaar was geworden en wie daar het huishouden voert. Deed zoon Ties dat of hebben ze een meid in huis genomen?¹⁰

Ze volgde het nieuws in Beek en Donk op de voet. Juist in die periode werd de nieuwe Donkse Leonarduskerk in gebruik genomen en dat had consequenties voor de Beekse

---

¹⁰ Martinus van der Burgt was gehuwd met Antonetta Heesakkers. Zij zijn de ouders van Johannes van der Burgt, witte pater en missionaris. Antonetta Heesakkers overleed te Beek en Donk op 20 januari 1894.

Michaëlkerk. Ze schreef: *“Wat hebben de Donksche mensen haast gehad met de kerk, ik kan bijna niet gelooven. Wat is het wel vreemd nu, bijzonder zondag, dat U al dat volk niet meer ziet en in de kerk, daar zal plaats zijn. Blijven de eerw. Heeren beiden in Beek?”*. Het werd dus minder druk met als gevolg dat de pacht van een plaats in de kerkbanken goedkoper zou kunnen worden.

Blijkbaar zijn de missiezusters van het H. Hart in trek.

Zo was een zuster van Alida de Bakker, die als pastoorsmeid gediend had bij de Beekse pastoor van Roosmalen, ingetreden. Ze zou in het dienstbodenregister van de gemeente Beek en Donk hebben moeten staan maar daarin is ze niet te vinden, evenmin in het bevolkingsregister.

In de omgeving van Beek en Donk (Gemert, Erp) zijn ook verschillende andere vrouwen bij deze orde ingetreden.

Martin Philipsen

Methoden en sfeer van de synode in Rome

Eerste fase, 4- 29 Oktober 2023

De Synode over Synodaliteit ging niet zozeer over onderwerpen, die nu in de Kerk druk besproken worden, maar meer over de manier waarop het goed is om moeilijke onderwerpen te bespreken: de methode en de sfeer.

De krachtigste boodschap van de synode was dan ook het beeld van 350 afgevaardigden: kardinalen, bisschoppen, professoren, mannelijke en vrouwelijke leken en religieuzen, samen aan ronde tafels in de grote Conferentiezaal "Paulus VI", met elkaar overlegend en naar elkaar luisterend. Ook de Paus was vaak aanwezig en schoof dan gewoon aan aaneen van de ronde tafels. En in plaats van elkaar aan te spreken met Eminentie of Excellentie spraken ze elkaar aan met hun voornaam: zeg maar Jim, zeg maar Paul, zeg maar Anna. Elk deel van de synode begon met een Heilige Mis in de Sint-Pietersbasiliek. Daarna kwamen de deelnemers bijeen in de conferentiezaal. Het gesprek aan de ronde tafel werd geopend met gebed. Vervolgens gaf iedereen gedurende drie minuten antwoord op de vraag, die aan de orde was uit het voorbereidende werkdocument. Bijvoorbeeld: "Hoe kunnen mensen in een synodale Kerk elkaar in 'liefde en waarheid' ontmoeten? Men luisterde naar elkaar en men mocht elkaar niet onderbreken of tegenspreken. Dat betekende dat een kardinaal luisterde naar een 19-jarige student

uit Tanzania. Of de patriarch van een oosters land luisterde naar een vrouwelijke theologieprofessor uit het westen.

Na meer gebed en persoonlijke reflectie deelde ieder in de tweede ronde mee wat hem of haar in het antwoord van tafelgenoten het meest getroffen had. Ook nu geen commentaar, alleen maar luisteren. Daar bewoog de Heilige Geest in de harten van de tafelgenoten. De derde ronde bestond uit een vrije discussie, waarin iedereen persoonlijke ervaringen kon delen, vragen stellen en commentaar geven. Een secretaris noteerde zowel de inzichten die met elkaar overeenkwamen, als ook de verschillen, spanningen en vragen. Daarna presenteerde een verslaggever de tafeldiscussie aan de plenaire vergadering. Op deze manier was het niet nodig om te doen alsof er eensgezindheid was betreffende bepaalde onderwerpen, waarover men het niet eens was. Verschil van mening en mogelijke spanningen werden eerlijk gecommuniceerd.

Deze methode betekende, dat er naar iedereen geluisterd werd en dat er een eerlijke samenvatting werd gegeven, die kon dienen voor verdere studie en overleg. Iedereen, die dat wilde, kreeg daarna de kans om in de plenaire vergadering een korte toespraak te houden. Ook de Paus maakte daar soms gebruik van. Deze korte toespraken gaven inzicht in de ervaringen van Kerken over de hele wereld. De synode heeft niet de bevoegdheid om kerkelijke praktijken te veranderen; ze kan alleen voorstellen doen.

De boodschap van de synode is haar methode, waarin iedereen vrijuit kan spreken en waarin naar iedereen geluisterd wordt. Juist in deze tijd van enorme tegenstellingen kan deze methode ook de plaatselijke Kerken en de Oecumenische

Beweging een nieuwe weg naar de toekomst wijzen. Aan het eind van sommige discussies was men vaak niet tot overeenstemming gekomen, maar er was wel respect voor elkaars opvattingen gegroeid.

Zo werd er gemeenschap opgebouwd. Vaak werden er ook vriendschappen gesloten tussen deelnemers met totaal tegengestelde opvattingen. Wat zal er volgend jaar Oktober gebeuren, wanneer de tweede fase van de synode plaatsvindt? Zal de synode het slotdocument van de eerste fase als een uitgangspunt nemen of zullen er in de komende 11 maanden andere kwesties naar voren komen?

Wat zal het volk van God, verspreid over de hele wereld, in de komende maanden naar voren brengen?

Zal er een grotere openheid zijn nu de synodeleden elkaar beter hebben leren kennen, er een gemeenschap is gevormd en er zelfs vriendschappen zijn gesloten?

Er is een nieuwe vorm van Kerkzijn geboren, een levende gemeenschap, waarin men over heel veel zaken van mening mag verschillen, maar waar naar iedereen geluisterd wordt, om samen te ontdekken, waar de Geest de Kerk uiteindelijk naartoe wil leiden.

Pater Hans Kwakman msc,
op basis van indrukken van een deelnemer

In Memoriam

Zuster Leonarda-Marie

Geboren 8 januari 1925 – overleden 25 mei 2023

Je leven van 98 jaren is nu voltooid. Als ik terugkijk op jouw lange leven, moet ik denken aan Maria, die al haar ervaringen overwoog in de stilte van haar hart.

Je werd op 8 januari 1925 in Tilburg geboren als kind van Leonardus Petrus Somers en Cornelia Maria Henrica van Nunen.

Je ontving bij je doopsel de namen Cornelia, Adriana, Wilhelmina. Je kreeg één jongere broer. Op negenjarige leeftijd werd je geconfronteerd met de dood van je vader. Dat zal ongetwijfeld je leven getekend hebben. Hoewel jij er op je 23ste al aan dacht om in te treden, bleef je thuis, want je verantwoordelijkheidsgevoel was zo groot dat je je moeder niet alleen wilde laten. Pas op 3 mei 1956, toen je 31 jaar was, kon je gehoor geven aan je roeping en trad je in in onze Congregatie.

Als kloosternaam koos je de naam van je overleden vader en zo werd je Zuster Leonarda-Marie.

Vanaf het begin van je kloosterleven kennen we jou als een stille zuster. Als coupeuse wist jij je altijd keurig netjes te kleden en je deed altijd heel precies en trouw je werk. Geen wonder dat jou al gauw allerlei taken werden toevertrouwd. Zo werd je aangesteld als directrice van het verzorgingshuis St. Jozef in Hooglanderveen en Overste

van de gemeenschap. Ook in Tilburg werd je Overste van een gemeenschap en zorgde je voor de financiële administratie van het huis. Daarnaast werd je ook nog lid van het Provinciaal Bestuur. Stil en eenvoudig als je was, werd je door je medezusters zeer bemind. Hoewel je stil was, kon je toch ook heel goed meedoen in de groep, genoot je van een feestje, en had je graag een borreltje, zoals je dat wel eens zingend liet weten. Ook speelde je graag een spelletje. In 2012 was voor jou eindelijk de tijd gekomen om het wat rustiger aan te gaan doen. De eerste jaren in de Ark, maar helaas begon jouw geheugen je in de steek te laten. Zuster Williana maakte elke dag een wandeling met jou en dan zong je alle liedjes die je nog van vroeger kende. In februari 2017 maakte jouw gezondheid het noodzakelijk om naar het kloosterverzorgingshuis te gaan. Ongetwijfeld zag je tegen die overgang op. Dat bleek wel toen je aangaf dat je bang was dat je dan voortaan dat gezellige uitje moest missen. Gelukkig konden jullie twee de dagelijkse wandeling nog een tijd voortzetten en voelde jij je weldra thuis in de gemeenschap van Bethanië. Ook je familie, met name neef Henk en zijn vrouw Ria, kwamen je trouw bezoeken. Jij verstilde echter steeds meer en raakte verder opgesloten in je eigen wereldje. Dat maakte in juli 2021 verpleging op de afdeling Emmaus noodzakelijk. Ook daar was je de stille zuster die niemand tot last was en door iedereen bemind werd. Toen je gezondheid zodanig verslechterd was, dat je niet meer naar de huiskamer kon, maar op bed bleef, hing een van de verzorgenden jouw medaille boven je bed, omdat je die

volgens haar dicht bij je moest hebben. Blijkbaar had je ook in de laatste jaren van je leven heel goed laten zien vanuit welke spiritualiteit je leefde. Lieve Zuster Leonarda, dank voor wie je was en voor alles wat je gedaan hebt.

Zr. Elly van Dijk

Zuster Tiny Bours

Geboren 2 december 1924 – overleden 17 oktober 2023

Zuster Tiny werd op 2 december 1924 in Amsterdam geboren als vijfde van zeven kinderen. Bij het doopsel ontving ze de namen: Albertina, Gerarda Maria.

De oorlogsjaren waren zwaar voor het jonge gezin en Zuster Tiny vertelde wel eens hoe ze in die tijd met haar zus op zoek moest naar voedsel en hout, zodat moeder kon koken. De hongerwinter zal haar toch al zwakke gezondheid ongetwijfeld geen goed hebben gedaan. Op 21 januari 1947 trad ze in in onze Congregatie, waar haar oudere zus, Zuster Cajetana al eerder ingetreden was.

Ze kreeg de toepasselijke naam Consolata, want hoewel haar zwakke gezondheid veel dingen voor haar onmogelijk maakte, wist ze haar leven altijd weer een positieve wending te geven. Zo wilde ze graag naar de missie, net als haar zus, maar toen dat niet mogelijk was, werd ze kleuterleidster onder andere in Eindhoven, Hansweert en

Tilburg. Toen ze dat werk vanwege ziekte moest neerleggen, ging ze onder andere theologie studeren en kon ze de pianolessen oppakken, waar ze als kind uit armoede mee had moeten stoppen. Ze was belangstellend naar alles wat er in de wereld gebeurde en volgde de nieuwste ontwikkelingen op de voet. Ze las graag en ook muziek betekende veel voor haar. Ze maakte het tot haar apostolaat om muzieklessen te geven aan kinderen in de omgeving van Kasteel Stein, waar ze toen woonde. Jaren later kreeg ze hier zelfs een koninklijke onderscheiding voor. Nadat Zuster Tiny in 1996 naar ons kloosterverzorgingshuis gekomen was, heeft ze nog jarenlang de liturgievieringen in de kapel op het orgel begeleid. Zuster Tiny wist te genieten van muziek, van Gods mooie schepping en de vreugde die ze daaraan beleefde; probeerde ze te delen met allen die ze op haar levensweg mocht ontmoeten, in haar familie, in de gemeenschap, in haar apostolaatswerk en ook onder het personeel van ons kloosterverzorgingshuis. Zelfs toen haar gezondheid nog verder achteruit ging, kon Zuster Tiny elke dag nog wel iets vinden om van te genieten. Elke morgen zei ze blij: "Ik ben er nog!" Ook vertelde ze graag vol dankbaarheid kleine voorvalletjes zoals bijvoorbeeld dat een van de medewerkers zo maar even binnen liep om een mooi cd'tje voor haar te draaien of dat ze die morgen weer in haar vliegtuig geweest was, zoals ze de tillift noemde. "Mediteren," zei Zuster Tiny, "is ieder moment van de dag diepgaand leven." En dat heeft ze gedaan!

Ze was ervan overtuigd dat de dood het leven niet wegneemt, maar verandert en daarom kon ze vol vertrouwen wachten op de Heer.

Jouw leven, Zuster Tiny, wil ik samenvatten met het lied van Taizé, dat ik eergisterenavond voor je zong:

In de Heer vind ik heel mijn sterkte,
in mijn God de vreugdezang.

Gij die mijn bevrijding bewerkt,
op U vertrouw ik en 'k ken geen angst,
op U vertrouw ik en 'k ken geen angst.

Zo werd jou toch nog een lang leven geschonken, Zuster Tiny, waarin je met je openheid, belangstelling en interesse velen wist te raken en was je, klein en zwak, een krachtige getuige van Gods Liefde. Dank je wel daarvoor. Rust zacht. En ik ben ervan overtuigd dat ik namens Zuster Tiny mag zeggen: dank aan allen die haar in dit leven dierbaar en tot steun waren.

Zr. Elly van Dijk

**De redactie van de Brug
wenst U
ook namens de Zusters FDNSC en
Paters en Broeders MSC**

**Gezegende Kerstdagen
en een Vredevol 2024**

Mandala getekend door Zr. Jeannette van Santvoord fdnsc

Wilt u meer informatie
over FDNSC en MSC kijk
dan op:

www.fdnsc.org
Dochters van Onze Lieve
Vrouw van het Heilig Hart

www.misacor.nl
MSC Missionarissen van
het Heilig Hart

Chevalierverbondenen
info@chevalierstichting.nl

www.ametur-msc.org
Site Generaal Huis MSC
Rome

www.olshgen.com
Site Generaal Huis
FDNSC Rome

NOTEER IN UW

ADRESBOEK

NIEUW

TELEFOONNUMMER

MSC-FDNSC

013-2073630

DE BRUG

Colofon

Redactie:

Pt. Wim Vergouwen msc
Zr. Lies Alkemade fdnsc
Secretariaat msc:
Paula van Bossum
Secretariaat fdnsc:
Marjolein van de Sande

Correspondentie:

Redactie en Administratie
de Brug
St Oloflaan 1 - 133
5037 EP Tilburg,
tel 013-2073630

Email:

secretariaatmsc@misacor.nl
Website MSC: www.misacor.nl
Website FDNSC: www.fdnsc.org
Giro: NL64INGB0003993425
t.n.v. Ned Prov Congr MSC

Drukwerk: Secretariaat fdnsc
Notre Dame Tilburg
Uitgave 2 x per jaar
juni en december